

► Overzicht van de opgravingen op het industrieterrein Medel, net buiten de bebouwde kom van Tiel.



▲ Ring uit de Romeinse tijd met een cameo waarop een centaur is uitgebeeld.



▲ Romeins bronzen wijzeef

▲ Romeins balsamarium met badhuisscènes uit de 2^e of 3^e eeuw na Chr.

Het raadsel van Tiel

In de moderne archeologie gaat het al lang niet meer om de spulletjes. Een mooie pot, een gouden munt is leuk, maar waar het archeologen om gaat is het verhaal achter de objecten. Wat vertellen die spullen ons over het verleden? Wie waren het die ze gebruikten? Hoe leefden ze? En gewone objecten vertellen dat verhaal vaak veel beter dan enkele topstukken. Hier in Tiel lijkt de wereld op zijn kop te staan. We hebben hier vooral heel bijzondere objecten gevonden, voorwerpen die maar bij hoge uitzondering in Nederland worden aangetroffen. Maar wat die objecten vertellen is eigenlijk nog steeds een raadsel. Wie waren het bijvoorbeeld die deze spullen gebruikten?

Zo begon Henk van der Velde, archeoloog bij ADC ArcheoProjecten, in de persconferentie die op 30 maart in Tiel werd gehouden, zijn verhaal. Waarna hij vervolgens een aantal schitterende Romeinse objecten liet zien die de afgelopen periode bij de opgra-

vingen op het industrieterrein Medel, net buiten de bebouwde kom van Tiel, waren gedaan. Hoogtepunt vormde een uiterst zeldzame, fraai bronzen balsamarium.

Hierin werd olie, zeep of parfum bewaard. Dit object is rijkelijk versierd met erotische afbeeldingen. Al even fraai was een gouden ring met een zeldzame *cameo* met *centaur* (paardmens). Opzien baarden ook de ruim 2400 kleinere bronzen objecten, zoals mantelspelden (*fibulae*), ringen, dolken, een olielamp en een wijnzeef. Bijzonder zijn ook de beeldhouwwerken: een kalkstenen beeld van Jupiter - de oppergod van de Romeinen (45 cm) - en enkele grafstenen. Van der Velde: 'Allenaal voorwerpen die normaal gesproken gevonden worden in de context van rijke Romeinse bewoning, of locaties met een bijzondere functie, zoals een tempel of een forum'. Alleen van dergelijke gebouwen is nog geen spoor teruggevoonden. Geen van de 36 hectare die intussen zijn onderzocht heeft sporen van bebou-

wing opgeleverd. Wel zijn de contouren van een aantal grote, vermoedelijk Romeinse, grafheuvels aangetroffen. En ook een aantal waterputten.

Scenario's

'Maar wat weten we dan wel', was de bijna retorische vraag waarmee Van der Velde zijn presentatie op 30 maart afsloot. Dat dit terrein een van de rijkste vindplaatsen van de Betuwe is gebleken. En dat de vondsten de suggestie wekken dat er in deze omgeving mensen woonden die tot de lokale elite gerekend moeten worden. Maar of dit 'echte' Romeinen waren, of geromaniseerde Germanen - dit deel van de Betuwe behoorde tot het grondgebied van de stam van de Bataven, een Germaanse stam die in het algemeen goede relaties met de Romeinen onderhield - is onduidelijk.

Van der Velde ziet drie mogelijke scenario's: of er stond hier in de omgeving één (of wellicht, meerdere) zogeheten villa's (in Romeinse stijl gebouwde boerderijen van rijke boeren), of er is sprake van een lokale (Germaanse) nederzetting waarin enkele inwoners rijk geworden zijn door handel met de Romeinen, of als laatste mogelijkheid: er stond hier een (lokaal) heiligdom. Het Jupiterbeeld zou dan een votief stèle zijn geweest. De grote hoeveelheid bronzen objecten, die allemaal vlak bij elkaar gevonden werden zouden dan een 'religieus' depot kunnen zijn.

Hoge hof

Nederzetting, villa of tempel, de Romeinse of Bataafse bebouwing heeft misschien gelegen op een lokaal perceel dat bekend staat als de 'hoge hof'. Dit iets hoger gelegen stuk grond is nu nog in gebruik als landbouwgrond. Er wordt maïs op verbouwd. En omdat het niet bedreigd wordt er is geen nieuwbouw gepland - wordt dat terrein helaas voorlopig niet afgegraven. Dat is, aldus Van der Velde, het gevolg van de voorwaarden zoals die zijn vastgelegd in het verdrag van Malta waarin het beheer en behoud van (archeologisch) erfgoed wordt geregeld.



▲ Het uitprepareren van een graf uit de Romeinse periode.

▲ Archeologen aan het werk bij de opgravingen op het industrieterrein Medel bij Tiel.

▲ Romeins kalkstenen beeld van de god Jupiter.

Wellicht dat er binnenkort op dit stuk land nog wel een non destructief grondonderzoek gehouden gaat worden. Dat zou dan uitsluitel kunnen geven op de vraag of er daar inderdaad sprake is van bebouwing. Tot die tijd moet men het in Tiel echter doen met de vondsten. En die zijn ook zonder dat het hele verhaal verteld kan worden, bijzonder; dat staat vast. ▼



2553
0-100-15 cm